

Το «Ρούχο χρυσοκέντητο» της Ντου Τσιόου Νιάνγκ και το ελληνικό πνεύμα

2023-05-25 15:44:43

Συγγραφέας: Πολύμερος Γ. Κωνσταντίνος
MSc. Γλωσσολογίας – Διδακτικής ΕΚΠΑ

Αινιγματική η ποιήτρια Ντου Τσιόου Νιάνγκ (杜秋娘 dù qiū niáng). Κατά την δυναστεία Τανγκ (618 – 917 μετά Χριστόν), ποιήματα συνέθεσαν αρκετές γυναίκες, και μάλιστα ορισμένες ήταν αυτοκράτειρες. Κι όμως η ανθολογία «300 ποιήματα της δυναστείας Τανγκ», επιλέγοντας από περίπου 48.000 σωζόμενα ποιήματα, από όλες τις γυναίκες ανθολογεί αυτήν και μόνον. Η επιλογή του ανθολόγου γίνεται ακόμα πιο εκπληκτική εάν σκεφθούμε ότι η ζωή της Ντου Τσιόου Νιάνγκ είναι εν πολλοίς άγνωστη. Πέραν του ότι έζησε στο πρώτο μισό του 9ου μεταχριστιανικού αιώνα, δεν μας είναι γνωστά και πάρα πολλά για αυτήν. Με σιγουριά δεν ξέρουμε ούτε και πώς ήταν η όψη της. Γνωρίζουμε, βέβαια, ότι ήταν καλλονή, όπως αποδεικνύει η πορεία της: την πήρε παλλακίδα ένας τοπικός στρατιωτικός διοικητής. Όταν δε αυτός εξεγέρθηκε και ηττήθηκε, η εκπληκτική ομορφιά της την έφερε στην αυλή του αυτοκράτορα Σιάν Τζονγκ. Εκεί η καλλονή απόλαυσε ευνοίας και από τον επόμενο αυτοκράτορα, Μου Τζονγκ, ο οποίος μάλιστα της εμπιστεύθηκε την ανατροφή του γιού του. Αλλά –φευ– αυτός ο γιός κάποτε κατηγορήθηκε για συνωμοσία, και έτσι στην Ντου Τσιόου Νιάνγκ δεν έμενε παρά να επιστρέψει στην γενέτειρά της, την Τζιν Λινγκ (金陵 jīn líng) –πρόκειται περί της σημερινής Ναν Τζινγκ (南京 nán jīng). Μάλιστα, όταν αργότερα ο φημισμένος ποιητής Ντου Μου (杜牧 dù mù) θα περνούσε από εκεί, έμελλε να δοκιμάσει μία πολύ δυσάρεστη έκπληξη: η όψη της καλλονής είχε βεβηλωθεί άσπλαχνα από τον χρόνο, κι η ίδια είχε περιπέσει πλέον σε φτώχεια κι ανυποληψία. Έτσι, ο Ντου Μου της έγραψε ένα τρυφερό πολύστιχο ποίημα με τίτλο «Ωδή στην Ντου Τσιόου Νιάνγκ» -με αυτό ίσως ασχοληθούμε κάποια άλλη στιγμή.

Η τεχνική της Ντου Τσιόου Νιάνγκ έχει ένα ιδιάζον στοιχείο. Ενώ, δηλαδή, η ερμηνεία των ποιημάτων των άλλων ποιητών απαιτεί να προηγηθεί ανάγνωση προγενεστέρων αρχαίων συγγραμμάτων (όπως τα «Ανάλεκτα» του Κομφουκίου ή το «Τάο Τε Τζινγκ» του Λάο Τσε), η Ντου Τσιόου Νιάνγκ είναι ευθεία στα νοήματά της. Δεν υπαινίσσεται αυτοκράτορες, δεν παραπέμπει σε θρυλικές μάχες, δεν δανείζεται στοίχους από κάποιο πανάρχαιο ποίημα. Μία και

μοναδική αλληγορία υπάρχει στο ποίημά της, αλλά κι αυτής η σημασία είναι προφανής. Έτσι, ενώ για την ενασχόληση με άλλους ποιητές είναι αναγκαία η ιστορική έρευνα, για την ενασχόληση με την Ντου Τσιόου Νιάνγκ είναι αναγκαίον ως προγύμνασμα να οξύνουμε την διαίσθηση πάνω στην ακονόπετρα του αισθήματος. Λέει η καλλονή, με μιά γερή δόση αυτοκριτικής:

Σας συμβουλεύω να μην αρέσκεστε σε ρούχα χρυσοκέντητα.

Στην ώρα της νιότης Σας συμβουλεύω ν' αρέσκεστε.

Αν βλέπετε ανθό, πρέπει αμέσως να τον κόβετε.

Μην περιμένετε μέχρι να γίνει έν' αδειανό, αλούλουδο κλαρί.

Πόσο μοιάζει η κινεζική μούσα με την μούσα κάποιας ασπροχέρας ελληνίδας ποιήτριας, κάποιας Σαπφούς ή κάποιας Κόριννας! Τα λόγια της Ντου Τσιόου Νιάνγκ παρουσιάζουν μιάν ανεξήγητη ελληνικότητα. Η κινέζα ποιήτρια παρομοιάζει τα νιάτα με ανοιξιιάτικο λουλούδι, όπως και στα ελληνικά λένε «το άνθος της ηλικίας» για να παρομοιάσουν τα νιάτα. Σκανδαλωδώς, και οι αρχαίοι Έλληνες την λέξη «ώρα» την χρησιμοποιούσαν για να περιγράφουν τόσο τις εποχές του χρόνου, όσο και την κατάλληλη στιγμή. Αυτό είναι το θησαύρισμα του ανθρώπου: ούτε ο πλούτος, ούτε η εξουσία, μα η σωστή στιγμή. Έτσι καταλαβαίνουμε και τους περίφημους στοίχους του εθνικού ποιητή της Ελλάδος, του Διονυσίου Σολωμού: «Έστησ' ο Έρωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη / κι η φύσις ηύρε την καλή και τη γλυκειά της ώρα...» Με τί δύναμη, με τι δεξιότητα τοποθέτησε κι ο Σολωμός την μαγική λέξη «ώρα»! Το ίδιο μαγικό ιδεόγραμμα γράφει και η Ντου Τσιόου Νιάνγκ στον δεύτερο στοίχο του ποιήματός της: 时 (shí), δηλαδή «χρόνος», «ώρα», «εποχή» –κι αυτή, όπως κι ο Σολωμός, το βάζει στο τέλος της φράσης για να ξεκλειδώσει τις πλήρεις δυνάμεις του. Κι αν παραβλέψουμε να μεταφράσουμε αυτό το ιδεόγραμμα, ή τέλος πάντων αν το πάρουμε ελαφρά, τότε η νοηματική δομή του ποιήματος, το ίδιο το μήνυμα που θέλει να περάσει η ποιήτρια, καταρρέει...

Ίσως στα μάτια μας το μήνυμα να φαντάζει απλό. Στην πραγματικότητα όμως είναι εξαιρετικά περίπλοκο. Σκέψεις περί της σωστής στιγμής βασανίζουν τους αρχαίους Έλληνες και Κινέζους φιλοσόφους χιλιάδες χρόνια τώρα. Στο περίφημο μαντείο των Δελφών, για παράδειγμα, οι ιερείς του Απόλλωνα χάραξαν στους τοίχους τα λεγόμενα «δελφικά παραγγέλματα», ολιγοσύλλαβες φράσεις οι οποίες όμως εκφράζουν υψηλότατα ηθικά νοήματα. Από αυτά, ορισμένα τονίζουν την σημασία του χρόνου ως παράγοντα της ζωής μας: «καιρόν γνώθι» μας προειδοποιεί ένα, δηλαδή «να γνωρίζεις πότε είναι η σωστή εποχή». Ήτανε πίστη των δύο αρχαίων λαών ότι για κάθε πράγμα, όπως ο έρωτας, το κυνήγι ή η καλλιέργεια, υπάρχει η ιδανική εποχή. Ένα αρχαίο κινεζικό σύγγραμμα με τίτλο «Βιβλίο των Τελεουργικών» (礼记 lǐ jì) μας τονίζει τον χρόνο και την σημασία του. Τα ίδια κι ο Ησίοδος, ο οποίος στο έπος «Έργα και Ημέρες» μας εξηγεί λεπτομερώς τί πρέπει να κάνουμε και σε ποιάν εποχή.

Πέραν αυτών, αξίζει να μοιρασθούμε εδώ με τις φίλες και τους φίλους ένα αντίστοιχο ελληνικό ποίημα, το οποίον έμεινε γνωστό ως «επιτάφιος του Σεικίλου» (περ. 200 π. Χ.). Το κείμενο, σωζόμενο επί πέτρινης στήλης, είναι σημαντικό συν τοις άλλοις διότι έως τώρα αποτελεί την παλαιότερη πλήρη

μουσική σημειογραφία του Ελληνισμού. Τραγουδάει, λοιπόν, ο Σείκιλος:

Όσο ζεις, να λάμπεις,
και ποτέ καθόλου μην λυπάσαι.
Γιατί λίγη είναι η ζωή,
κι ο χρόνος απαιτεί νά 'ρθει το τέλος.

Κι ύστερα υπογράφει: «Ο Σείκιλος (το αφιερώνει) στην Ευτέρπη».

Φυσικά τα δύο κείμενα δεν είναι λογοτεχνικώς ταυτόσημα. Η Ντου Τσιόου Νιάνγκ μιλάει με λόγο ευνόητο μεν αλληγορικό δε, εκμεταλλευόμενη εικόνες για να μας μιλήσει για την ακμή και την παρακμή του ανθρώπου. Αντίθετα, ο Σείκιλος (ή εν πάση περιπτώσει αυτός που έγραψε το ποίημα, το οποίο αφιέρωσε ο Σείκιλος) μιλάει κυριολεκτικά. Παρ' όλα αυτά, τα δύο κείμενα τα συνδέει ένας βαθύτατος λυρισμός, αν τουλάχιστον ως λυρισμό ορίσουμε πολύ γενικά την έντονη αγάπη για την ζωή. Για αυτό και τα ποιήματα αυτά δεν είναι τόσο πεσιμιστικά. «Γήρας προσδέχου» (να αποδέχεσαι τα γηρατειά) λέει ένα άλλο δελφικό παράγγελμα, και πώς θα μπορούσε μια σοφή ποιητική ψυχή όπως αυτή της Ντου Τσιόου Νιάνγκ να μην ένιωσε μιά τέτοια αλήθεια; Όχι, δεν είναι ποιήματα θλίψης. Είναι ποιήματα που μας καλούν να δεχθούμε τον βίο και τις ομορφιές του, το πολύτιμο αυτό δώρο που λέγεται «ζωή».

Στο πανηγύρι αυτό που γιορτάζει την ζωή, τον ποιητικό χορό έσυρε πολλά χρόνια νωρίτερα η φημισμένη Σαπφώ (περίπου 630 – 570 προ Χριστού), με ένα ποίημα πολύ όμοιο με αυτό της Ντου Τσιόου Νιάνγκ. Μας μιλάει κι αυτή αλληγορικά, παρομοιάζοντας την ωριμότητα όχι με άνθος, αλλά αυτήν την φορά με καρπό:

Να το γλυκόμηλο αυτό που κρέμεται στο κλόνι,
στο άκρο και στο κάτακρο, τ' αστόχησαν όσοι μήλα μαζεύαν.
Ή μάλλον δεν τ' αστόχησαν. Απλώς δεν το εφθάναν.

Η ουσία της ζωής, λοιπόν, δεν είναι ούτε η εξουσία ούτε η χλιδή –η Ντου Τσιόου Νιάνγκ τα γνώρισε και τα αποκήρυξε και τα δύο. Είναι η άνοιξη, η τέλεια (και σύντομη) εκείνη ώρα που τα λουλούδια ολάνθιστα στέκονται με το κεφάλι ψηλά και συνδιαλέγονται ερωτικά με τον ίδιο τον ουρανό...

Σαπφώ:

Να το γλυκό αυτό μήλο που κρέμεται στο κλαδί,
στην άκρη τελείως, το ξέχασαν όσοι μαζεύαν μήλα.
Ή μάλλον δεν το ξέχασαν. Απλώς δεν το φτάναν.

Leaderboard

- 1 Η Διεθνής Έκθεση Αυτοκινήτων του Πεκίνου 2024
- 2 Στο Νινγκτσι άνθη ροδακινιάς
- 3 Αιχμάλωτη στο φακό μια αλεπού κορσάκ της Εσωτερικής Μογγολίας
- 4 Οι τεχνίτες του Σανσί δίνουν στην τέχνη φαχουά μια μοντέρνα πινελιά
- 5 Θαυμάσιοι ελληνικοί θησαυροί στο Μουσείο Ναντζίνγκ

Κοινοποιήστε

Επικοινωνία

+86-10-68892062

greek@cri.cn

16A Shijingshan RD, Beijing, China T.K. 100040

Παλιά εκδοχή